

BOLETÍN DECENAL

Idearium da Hirmandade da Fala en Galicia e nas colonias gallegas d'América e Portugal

A BANDEIRA ERGUEITA

Fundar e soste escolas en Galicia é obra santa, patriótica. Mais axudar a vida d'este boletín, é corolario obrigado d'aquelas iniciativas loudabres. As escolas son pr'os nenos; o boletín, tral-a xuntanza dos enxebres, despertará o sentimento y-o pensamento da mocidade que comenza a xurdir na loita. A nosa terra precisa un boletín, xa que ha'ira o d'agora hai xornales e revistas de gallegos, mais nin un soyo de Galicia, esquirto en gallego y-en Galicia, pra Galicia. Oxe bule pol-os nosos eidos e polas nosas vilas un sospeitoso andacio rexionalista. Hai que penetrar as intencións, pra separar a palla do grau. Chegou a hora de definirmos. Nos, expoñemos cartos e traballo. Damol-o exemplo. Quen non faga o pequeno sacrificio económico de axudarnos a erguer esta folla enxebre, que de chegar a ser diaria resolvería moitas cousas de fondo interés patriótico, non terá dereito a chamarse bo gallego.

Os rexionalistas d'ocasión, rexionalistas de "feira dos discretos", renegan da fala gallega, rinse d'ela. Queren un rexionalismo en castelao; queren un rexionalismo fillo do castelao, ido castelao que ten o orgulo de habere enxendrado, cal primoxénito, o centralismo! Esto é pedire peras ó olmo. Isto é facere un corpo sin alma, que é o mesmo que unha cousa sin vida.

Total-a nosa presoalidade está na nosa lingua. Por eso os Amigos da Fala queremos que a voz do pobo, gardadora porvidencial da nosa conciencia colectiva, veña a inxertarse na voz da xuventude vilega, pra restaurar así antre todos un sentimento, un pensamento y-unha aición que dean mañán o froito proveitoso do rexionalismo enxebre, que fará progresar a Galicia esnaquizando os logreiros y-os labercoos.

¿Cómo habemos de darlles fe ós que se amosan rexionalistas, namentras teñen postol-os ollos na escada do centralismo pra

rubir? ¿Como habemos de seguír a os rexionalistas que lle deben a súa presoalidade o Poder Central? Estes non son dos nosos, porque nunca serán Amigos da Fala. Os que se chaman gallegos, renegando da lingua, non teñen mais dereito á chamarse así que os animais y-as prantas que nascen nos nosos eidos. Eiquí doi, hirmáns.

Seré Amigos da Fala, supón espírito de sacrificio, e todo apostolado é sacrificio. O que se diga ou esquirba en gallego, non dará fama na Meseta. Por eso renegan do gallego moitos rexionalistas de pan levar. Por eso o rexionalismo gallego, en gallego, é a nosa bandeira de redención; fronteira posta antre ó mundo da farsa y-o mundo da verdade. Os Amigos da Fala constituímos, pois, unha relixión d'homens honrados, d'homens enxebres, que quer decir, puros; d'homens que comulgan a cotío c'o rexionalismo integral, ollando á Galicia redenta nos seus corazóns a total-as horas.

Os amigos da Fala seremos, pois, sempre, os gardadores do lume sagrado da patria gallega. Oíde ben: non hai outro rexionalismo que o que se faga en gallego, e si este non xurde, non xurdirá Galicia. Nos somos a pedra de toque onde se probará si as monedas da terra son falsas ou boas. Somos o formento d'un porvir glorioso de dinidá e libertá: como á rexa d'o confesionario no que hai que facer sempre examen de conciencia rexional.

Galicia é unha patria natural con lingua de seu. As dúas columnas do noso idearium, que non tiveron en conta os subrímes Precursores, seguindose d'eiquí o seu fracaso. Temos unha lingua propia, feitura de Dios e da Natureza, que emprega aínda a maioría do pobo, non habendo gramáticas ni dicionarios que axudaran a fixala y-a pesare de cinco sigros de centralismo: lingua armoñosa que naceu do latín, desgaxada do albre da soberanía de Roma pra parir o cas-

telo y-o portugués, pra vivire en trunfo bon xeito internacional nas Cortes dos reises e nas xustas d'amore; lingua viva que entenden moitos millóns d'homens mais alá das fronteiras; que fixo dos gallegos, lonxe da terra, lazarillos espirituales dos castelaoos.

Y-unha lingua así—mais extensa, mais práctica que a catalana—¿non é a nosa millor arma? ¿Podemos esquecela? Si a lingua e o escudo da persoalidade dos pobos, mais forte que as armas, ¿qué loitas ganaremos sin ela? Si a lingua, soyamente, dá a autonomía espiritual, as outras autonomías separadas ¿valerán algo?

Hai, pois, unha política pra nos: a gran política da lingua. Si conseguimos interesar n'esta política ós novos intelectuais y-as xeneracións que veñen, voltaremos a ser fortes. Pobo que recobra a súa lingua, recóbrase a si mesmo; pénsase como se fala, e fálase como se pensa. Cando morre un idioma morre un pobo. Porque a palabra é o elemento esencial da formación do home. O home—dixo Emerson—é a metade de si mesmo; a outra metade é a súa expresión. E nos non temos mais expresión que a que nos impuxo Castela, facendo posibre que Galicia poidérase chamar, xenéricamente, Caciqlia.

¿Non vos decatades xa do que quere nos? A redención de Galicia están n'estas dúas cousas: no fomento agarimoso da lingua e no estudio dos nosos problemas económicos que non terán nunca, porque non poden tela, solución no actual réximen político hespañol. Porque Galicia é librecambista pol-a súa natureza, y-o arancel protector do feudalismo de Castela será sempre o obstáculo que nos impida poñernos nas condicións de riqueza que teñen outros pobos d'Europa semellantes ó noso.

Falade y-esquirbide e pensade sempre en gallego, hirmáns. Por esto fixéronse fortes os cataláns, por esto se lles calunia e combate no Centro, principalmente. C'o demais transixíriase.

"A Nosa Terra" quere que s'intrese a mocidade que ven n'estas cousas. Quere que surxan ó mesmo tempo que poetas e músicos gallegos, prosistas da nosa lingua. ¡Cre-

1916

PREZOS DE SUSCRIZIÓN

Na Cruña, o mes. 40 cts.

Fora, » 50 »

Coste d'un número 10 »

Número I

= Redacción =

e administración:

CANTÓN GRANDE

= 16, BAIXO =

A CRUÑA

14 NOVEMBRE

mos a forza rexionalista inicial, preparando o advenimento do *Héroe gallego, todo gallego*, y-o noso traballo concruirá por cinguirse c'o loureiro do trunfo! Porque, como di-xo Carlyle, non abonda conque apareza o héroe; percísase, ademais, un mundo disposto a recibilo como cumpre; un mundo que non estea feito de servíles e domésticos". E cando apareza ese héroe, dimpóis que nos lle fagamos o ambiente, a literatura gallega, a socioloxía gallega, a ciencia gallega, como as hoxe groriosisísimas de Portugal, feitas n'unha lingua hirmá da nosa, adquirirán un valimento universal que abonde pra redimírnos. O valor universal d'un idioma, faino ó Xenio. Si traballamos con fe virá o Xenio, o escultor de pobos que percísamos. Non como pólipos, sinón como homes de razón crara, axudemos a facer o novo continente espiritual da nosa terra. Estrenemos unha vontade cada día.

Fixádebos en que soyo hai un rexionalismo que nos poida servire d'exemplo: o catalán. Predicar ideas boas non é nada: hai que predicar e dar froito. Cataluña predica e practica, Cataluña encarnou na realidade do pobo a doutrina rexionalista. Cataluña é quen trouxo as galiñas. Por Cataluña hoxe se chaman todos rexionalistas. Cataluña alumea a nosa Iberia do porvir.

A traballar con fe. Este boletín é de todos os gallegos. A súa dona é Galicia enteira. Non ten outra. Polo mesmo, as suas follas serán dinas de se coleccionar. Perpetuarán o pensamento d'unha época.

ANTÓN VILLAR PONTE.

D'AUTUALIDADE

Polonia, exemplo

Polonia, a desgraciada Polonia, resurre cal outra ave fénix das suas cinzas, pese ós dous séculos de desmembración que sobre d'ela pesaban. Ben é certo que este resurrir é hastra certo punto d'unha gran relatividade: azares da loita actual fixeron que a desgraciada nazón, por feitura d'un cubileto a todas as luces visibre das potencias que agora lle fixeron a mercede d'un rei, apareza de novo no campo das nacionalidades europeas como algo vital. Na esfeira dos feitos internaciónais que actualmente se desarrolan, foi preciso o acordo dos emperadores d'Austria e Alemaña pra que o nomeado suceso do resurrimiento político da Polonia tivese lugar; mais no terreo das realidades non era eisi: Polonia desmembrada, asoballada, despoxada, seguía sendo Polonia pese ós repartos, sumisións e despozos; o corpo poido sufrir desgarramentos que determináron un estado semellante á morte; pero non, non era a morte a que imperaba sobre os inanimados despozos, pol-o interior d'eles espallábase aínda, anque mainíñamente, a savía vital; o espírito latexaba: o ideoma, alma dos pobos, non desaparecera, cultivábase; os polacos asoballados seguían falando en polaco a despeito de cantas tentativas rusas, austriacas e prusianas se fixeron pra desterralo, e si ben é certo que unhas fronteiras arbitrarias separaban e facían estranxeiros a cidadáos da mesma patria natural, isto soyo tiña lugar en canto á esfeira material do propio chan; pero había outra esfeira contra a que os homes non podían atentar, y-esa outra esfeira era a espiritual que o ideoma asinhalaba. Podían, pois, os desgraciados polacos da Posnania, da Galizia e da Polonia rusa estar separados por fronteiras que caprichosa y-arbitrariamente trazaran os homes; podían hastra

transixir en se consideraren como estranxeiros uns a outros dentro do seu propio país, obrigados pol-as asoballantes imposicións d'os opresores, mais quedaba unha fronteira, un baluarte pra os polacos acoados, que as arbitrariedades y-os caprichos dos despotas opresores non conseguían nunca salvar, y-ese baluarte, y-esa fronteira mediante a que os polacos nunca deixaron de seren polacos e dentro da que poideron agardar afotos á que un día se restaurase a iusticia co eles cometida, foy o ideoma, a lingua polaca que axuntando, fundindo, por eisi decilo, as vontades y-os corazóns polacos, lograron facer de Polonia o bloque indestrutible que hoxe, anque esnaquizado e incompreto, resurxe, tan inconfundible e tan seu como nos tempos pretéritos da desaparición, á luz d'un novo día.

E pouco importa que a realidade actual sexa pra Polonia unha maneira d'engano, como tal pouco duradeiro, pois engano ou non está xa no ambiente, e si agora a efectividade non é mais que un feito meramente transitorio, e indudabre que d'actual loita ten que saír a reconstitución polaca. Lembrese a proclama que o Gran Duque Nicolás, no nome do Zar de Rusia, dirixeu nos comenzos da guerra ós polacos, prometéndolles a reconstitución integral, non esnaquizada como agora socede, da súa patria.

Polonia, lembranza histórica, mera abstracción d'unha materialidade desfeita, dende o Congreso de Viena foy sempre, hastra o momento presente unha realidade tanxible, nunca morta, por obra escrusiva da súa lingua, que tivo a virtude de manter o lume na cinza das ansias patrióticas. O que os homes non poideron, poido facelo a fala, e Polonia que hastra hoxe, dende fai dous séculos, foy soamente pra os seus fillos patria de esperanzas mais que de realidades, vay a lograr, o que onte loitaban os pequenos estados balkánicos emancipándose da Turquía tamén pol-o milagre da lingua—balado que separou sempre ós abafados dos abafadores—o que quizais, muy logo logren outras terras irredentas—o retorno a patria natural—por haberen resistido co ideoma ó virus pezoñento que se lles quería inocular arrincándolles, arebatándolles eisi a y-alma. Estos son os feitos que a realidade histórica nos amosra; a eles, nos atemos os que consideramos como primordial elemento pra a puxanza y-a solidéz d'unha nacionalidade o afinamento y-o cultivo do ideoma nativo.

RAMÓN VILLAR PONTE.

O CAMIÑO

Moito tempo levamos de despotismo centralista, mais non chegou pra que os diversos pobos de qu'España se compón perdesen a conciencia da súa persoalidade.

No comén foi o cesarismo quen atentou ás súas liberdades, inda que siquera respetoulles o nome; e hoxe ó espallárense a eito nas leis os dereitos dos cidadáos—pra seren moitas veces granxeiría dos caciques, e sostén das oligarquias, que, como sua, manexan a cousa pública,—os das rexións si-guen sendo un mito, e a centralización, cada ves mais forte e uniformista, non satisfeita con riscalas do mapa, entalando a súa vida no estreito marco da artificiosa divi-

sión adeministrativa en provincias, traballou de firme cobizosa de nos pór baixo do seu ideal: O Estado omnipotente virado en dono e as rexións sin persoalidade nin nome, desfeitas, esnaquizadas, pra formaren unha inxente masa de cidadáos isolados, e separados, pra mais, pol-as diferencias partidistas; e, como consecuencia d'esto, o despotismo caciquil imperante enriba, abaixo, e no medio.

Mais, pese ó esforzo centralista, a alma dos pobos que forman España non morre; e o rexionalismo,—non lle chamaremos nacionalismo pra aforrármonos o tér que nos pñer d'acordo sobre de si os conceptos d'Estado e de Nación son una mesma cousa, ou de si o Estado debe e pode sempre encarnar n'unha nacionalidade—que é a aspiración dos pobos a dispóren por si mesmos os seus medios da vida en orde ós seus fins, a conciencia firme da súa persoalidade, inzase por todas partes, e latexa vigoroso nos actos e manifestacións da nosa vida social e colectiva.

Neste orde de cousas é Cataluña quen asinalou o camiño que compre recorrer. Os cataláns non son mais rexionalistas que somos os galegos: nos por intuición, por sentimento, ou por reflexión levamos tamén na nosa alma, engarrada do amor á terra, unha lexitima cobiza pol-a eisaltación do seu ideal. Mais eles, gracias á esforzo perseverante dos catalanistas, conseguiron sustentar a aspiración rexionalista catalana pra faceren d'ela un credo político qu'informa e dirixe os movementos todos da opinión do seu país. E asina ten de se facere nas demais rexións. Non abonda o amor á Terra, nin ós seus vellos costumes, nin siquera,—con ser moito,—a agarimosa estima e o cultivo da fala; da literatura e da música. Compre mais: compre levar sempre por diante a afirmación do ideal rexionalista, depór diferencias partidistas, ou de calquer clas, en aras do interés común, e agruparse na comunión e na propaganda d'ese ideal traballando a reo canto as circunstancias permitan por conseguilo, como fan os cataláns.

Nos amamos moito a Galicia, pro pouco ou nada fixemos pra a arrincar das poutas aldraxantes do centralismo que a afogan, e a nosa conciencia debiera de nos acusar de non tér xa feito por ela o que os cataláns teñen feito por Cataluña. Comprenos, pois, emendar o noso erro, tornando os ollos ó ideal galego, e, pondo por riba de todo o que é noso, e á nosa garda temos confiado como herdo dos nosos pasados, traballar unidos sin canseira até obter pra Galicia o rango que lle corresponde como hirmá maior das rexións españolas. O verdadeiro patriotismo nol-o pide; que, ó cabo, nos non poderemos sere bos cidadáos españoles si non escomezamos por ser bos gallegos.

MANOEL BANET FONTENI A.

Monforte.